

Jan Björklund: Almedalstal 2012

Talare

Jan Björklund
Partiledare

Datum

5 juli 2012

Plats

Almedalen, Visby

Skottet träffar i vänstra benet.

När 12-åriga Hibo och hennes 17-åriga bror är på väg hem från skolan hamnar de mitt i en skottlossning. Blödande och rädda tar de sig hem till familjens hus. Men huset i Mogadishu är förstört och föräldrarna borta. Då bestämmer de sig för att försöka ta sig till ett hjälpläger. På vägen dit hamnar de än en gång i skottlossning och Hibos bror träffas. Han dör.

Till slut tar sig Hibo till sjukhuset. Hon lever men vänstra benet går inte att rädda utan amputeras. Hennes familj förblir försvunnen. Efter några år hamnar Hibo till slut i Sverige. Här får hon vård och en fristad. Här får hon fred, skolgång och hjälp att återfinna resten av sin familj.

Det finns de som säger att Hibo inte ska få komma till oss i Sverige. Att Hibo ska skickas tillbaka till krig och terror. Till er har jag ett tydligt budskap: Sverige är och ska förbli ett land med öppenhet och medmänsklighet.

Sedan 2008 får även personer utanför EU som har ett arbete komma till Sverige för att jobba. En av dessa är systemutvecklaren Muhammad Ali som arbetar på ett IT-bolag i Stockholm. Han är inte ensam, förra året fick 2795 dataspecialister arbetstillstånd i Sverige. Många av dem kommer från Indien.

Muhammad Alis chef får frågan i Rapport om det inte blir massa arbetslösa svenska systemutvecklare nu när han kan rekrytera från andra länder. Tvärtom, är svaret. För varje kompetent ingenjör han anställer skapas ytterligare två till tre jobb. För så är det, antalet arbeten är inte konstant. Fler med spetskompetens i vårt land innebär fler andra arbeten.

I den globala talangjakt som pågår behöver vi kämpa för att Sverige ska vara ett intressant alternativ för de skarpaste hjärnorna. Då måste vi välkomna personer

från andra länder att komma hit och bidra med sin kunskap.

Det finns de som säger att invandringen till vårt land ska skäras ned drastiskt. Som propagerar för att arbetskraftsinvandrare som Muhammad ska stoppas vid gränsen. Till er har jag ett tydligt budskap: Sverige är och ska förbli ett land med öppenhet och medmännisklighet.

600 000 utrikes födda går till jobbet varje dag. Av dem är 70 000 egna företagare, som i sina företag sysselsätter mer än 200 000 personer. Utan alla dessa invandrare skulle Sverige stanna. Men samtidigt är det alldeles för många som fastnat i ett utanförskap. Den svenska integrationspolitiken är i många stycken ett stort misslyckande. För nyanlända flyktingar är mediantiden sju år innan man kommer i jobb. Det är ett misslyckande.

Människor som bryter upp, reser över hela jordklotet och kommer till Sverige är initiativkraftiga personer. De har samma attityd som Kristina och Karl-Oskar hade. Men när de kommer till Sverige behandlar vi dessa människor som svaga individer som måste tas om hand.

Under den socialdemokratiska regeringstiden låg ansvaret för att integrera nyanlända invandrare på socialtjänsten. Vi har flyttat ansvaret till arbetsförmedlingen. Här ligger ett perspektivskifte. Den nyanlände ska mötas, inte med ett bidrag utan med frågan ”med vad kan du bidra”?

Vi måste ta integrationsutmaningen på större allvar. Vi ska inte acceptera ett Sverige där alldeles för många av dem som invandrar fastnar i utanförskap – vi ska ha ett Sverige där det ska vara självklart att snabbare komma i jobb och lära sig svenska.

Så får fler individer makt över sina egna liv. Så klarar Sverige globaliseringens utmaningar bättre. Och på det sättet förblir vi ett land som präglas av öppenhet och medmännisklighet.

Snart måste man vara medelålders för att ha egna minnen från Berlinmurens tid. För de unga i dag är det delade Europa något för historieböckerna. Ännu färre finns i livet med egna minnen från andra världskrigets tid. När vi ägnar oss åt europeiskt samarbete, och tycker att det är jobbigt att kompromisserna mellan de 27 EU-länderna inte blir precis som vi önskat, så måste vi påminna oss själva,

och ännu mera de yngre, om vad alternativet är till europeiskt samarbete.

Det europeiska samarbetet är ingen garanti mot framtida problem. Tvärtom – utmaningar av olika slag kommer alltid att dyka upp, till exempel den nu aktuella skuldkrisen. Utmaningar kommer med eller utan europeiskt samarbete. Men det europeiska samarbetet erbjuder redskap i form av gemensamma beslutsprocesser och gemensamma institutioner för att hantera dessa kriser. I de processerna bör vi vara med och ta vara på våra intressen. Om vi lämnar vår stol tom i det europeiska samarbetet riskerar vi att förlora inflytande. Eller för att säga det lite rakare; Sitter man inte vid bordet, riskerar man att stå på menyn.

Skuldkrisen i Sydeuropa är inte eurons fel. Det är länder som har levt över sina tillgångar som har skapat denna kris. Men innan vi blir alltför självgoda skall vi väl erinra oss att Sverige för 20 år sedan gick igenom ett liknande krisförlopp. Att krisen har uppstått är inte euro-samarbetets fel, men när euron nu finns så måste krisen hanteras gemensamt. Det är i dag uppenbart att euro-samarbetets konstruktion inte har varit tillräckligt robust.

Regeringar och partier runt om kring i Europa har alla ett vägval att göra; ska Europa i framtiden samarbeta mer eller mindre? Vägvalet är på riktigt och det kommer inte att gå att i längden sticka huvudet i sanden. Mer samarbete innebär mer politisk samordning också av ekonomisk politik. Mindre samarbete betyder att vi går mot en utveckling där varje land mer och mer tänker på sig själv och struntar i andra.

Andra må vara otydliga, men jag tänker inte vara det; Europa i framtiden behöver mer samarbete – inte mindre. Det var i gårdagens Europa man byggde murar. I framtidens Europa bygger vi broar.

I lila Braås utanför Växjö tillverkar Volvo dumprar. Med tusen anställda är det ortens största arbetsgivare. Två procent säljs i Sverige. Resten exporteras till 150 andra länder i världen. Om ni tycker att ordet exportberoende är svårbegripligt, så kan jag rekommendera en resa till Braås.

Men Volvo i Braås möter nu en tuff internationell konkurrens. Och de är inte ensamma. I Sverige har det gamla fina företagsnamnet Astra kommit att förknippas med nedläggningar på senare tid. När jag var i Shanghai träffade jag chefen för AstraZenecas nya forskningscenter där. Född i Kina, forskarutbildad

i USA och sedan några år hemkommen till Kina igen hade han uppdraget att bygga upp en anläggning för spetsforskning i sitt gamla hemland.

Vi måste vakna. Vi kan inte luta oss tillbaka. Det är på allvar nu. Det är på riktigt. Att vi har bilden att det går bra för Sverige beror på att jämför oss med Sydeuropa. Men det är inte Grekland och Italien vi skall vara oroliga för. Om vi inte rätt förstår den nya globala utmaningen att risken är att vi i nästa generation har förvandlat vår del av världen till ett hembygdsmuseum för rika kineser.

Vi behöver stärka näringslivets konkurrenskraft. Företag är en förutsättning för hela vår välfärd. Och – för tydlighets skull – näringslivet är inget särintresse.

Jag har idag lanserat förslaget att Sverige behöver en helt ny arbetsmarknadsmodell. Den gamla var uppbyggd för 1900-talets fabriksamhälle, där stora mängder lågutbildade arbetare jobbade i livstidslånga anställningar på verkstadsgolvet. Men så ser arbetslivet inte ut numera, och ännu mindre i framtiden.

Grundbultarna i en ny arbetsmarknadsmodell är beredskap för förändring och omställning. Nya företag kommer att växa och gamla att krympa allt snabbare i en tid med tuffare globalt tryck. Vi måste främja rörlighet och flexibilitet. Men då måste också människorna kunna känna trygghet i förändringarna. De två viktigaste delarna är en ny arbetsrätt och en ny arbetslöshetsförsäkring.

Arbetsrätten behöver moderniseras och liberaliseras. Den hittillsvarande tanken att alla anställda kan ställas upp på ett led efter anställningstid och sedan tar man bort de sista vid en neddragning, bygger på det löpande bandet, att alla anställda är utbytbara. Att den enskilde individens specifika kompetens inte betyder något. Så ser inte dagens arbetsmarknad ut och ännu mindre morgondagens. Medarbetarens kompetens måste få betyda mer än idag vid neddragningar. Individer är olika och arbetsuppgifter är olika.

Ska förändringar och omställningar fungera på ett socialt tillfredsställande sätt så måste det finnas trygghet i omställningen. Men den svenska arbetslöshetsförsäkringens konstruktion inte ger den trygghet vi önskar.

Taken behöver höjas så att fler får bättre inkomstskydd under den första tiden av arbetslöshet. Mer än en miljon svenskar väljer idag att stå utanför a-kassan.

De betalar ingen försäkringspremie därför att de tänker att arbetslöshet inte drabbar dem. Men för den som ändå blir arbetslös så står det offentliga där med försörjningsansvaret likväl.

Att arbetslöshetsförsäkringen, a-kassan, är frivillig är ett konstigt undantag i den svenska generella välfärdspolitiken. Sjukförsäkringen, pensionen, föräldraförsäkringen omfattar alla. Men a-kassan är frivillig därför att LO är rädda för att tappa medlemmar om de inte kan locka med medlemskap i a-kassan. Får de färre medlemmar så får LO-ombudsmännen mindre makt.

Att bygga en ny svensk modell på att individer är olika och inte bara en liten del av ett kollektiv i kombination med social trygghet vid omställning, det är just det som är socialliberalism också i arbetsmarknadspolitiken.

Det är dags att arbetslöshetsförsäkringen omfattar alla. Löntagarnas trygghet är viktigare än LO-ombudsmännens makt.

På fabrikssamhällets tid så skapade vi gynnsamma skattevillkor för maskiner.

Nu befinner vi oss i ett kunskapssamhälle. Det är kunniga människor som skapar välstånd. Men skattesystemet är fortfarande uppbyggt för maskininvesteringar. Om man i stället vill investera i väldigt kunniga individer, så beskattar vi det hårdare än något annat land. De svenska marginalskatterna är högst i hela världen.

Häromdagen kom nyheten att till och med den danska vänsterregeringen nu sänker marginalskatterna rejält. Danmarks svar på Jonas Sjöstedt går nu längre i marginalskattesänkningar än borgerligt styrda Sverige.

Det måste löna sig att utbilda sig! Det måste löna sig att arbeta hårt! Det måste löna sig att ta ansvar! Värnskatten måste bort!

Vi har idag en majoritet kvinnliga studenter vid våra universitet och högskolor. Av dem som varje år doktorerar är det också numera en majoritet kvinnor. Flickor har högre resultat i skolan. Skillnaden i resultat gentemot pojkarna är så stor att vi definierar det som ett problem, för pojkarna. Men när det kommer till arbetsmarknaden är det annorlunda. Där de höga lönerna finns, där karriärmöjligheterna är bäst där dominerar männen.

Om vi vill påverka dessa förhållanden måste vi se den uppdelade arbetsmarknaden mellan offentlig sektor och privat sektor. Den offentliga sektorn är kvinnodominerad, där är möjligheterna att göra lönekarriär begränsade. Den privata sektorn inom teknik och ekonomi är mansdominerad. Där finns lönekarriärerna. Jämför en kvinnlig gymnasielärare och en manlig ingenjör i ett teknikföretag. Han tjänar betydligt mer än vad hon gör, trots att hon pluggat längre.

Detta är Sveriges största jämställdhetsutmaning för framtiden; den tudelade arbetsmarknaden. De olika villkoren i den kvinnligt dominerade offentliga sektorn och den manligt dominerade privata sektorn.

Den offentliga sektorn styrs av politiker, och där blir jantelagen ännu mer påtaglig. Ingen ska tro att de är något.

Jag tänkte nu säga något ytterst kontroversiellt, så håll i hatten; Det måste vara större löneskillnader mellan sjuksköterskan med tre, fyra års högskoleutbildning och undersköterskan utan högskoleutbildning, det måste vara större löneskillnader mellan den yrkesskicklige läraren som lyfter sina elever och den lärare som borde ha valt ett annat jobb.

Det måste löna sig arbeta hårt! Det måste löna sig att prestera väl! Det måste löna sig att ta ansvar! Det måste löna sig att utbilda sig! Även i yrken där kvinnor dominerar.

Min norska mormor gick bort för 23 år sen, då 90 år gammal. De sista 20 åren levde hon tack vare sin pacemaker. Pacemakern gjorde att hon fick leva två årtionden till, årtionden som innebar att hon fick se oss barnbarn växa upp och hon hann, tack vare pacemakern, uppleva sitt första barnbarnsbarn.

Pacemakern är en av de många uppfinningar som är resultatet av svensk medicinsk forskning. Den konstruerades i slutet av 1960-talet på ett av Europas främsta medicinska universitet, Karolinska institutet i Stockholm.

En av de pojkar som föddes ungefär samtidigt med min mormor, men i Sverige, hette Arne. Hans liv började i uppförsbacke, bland annat blev han tidigt faderlös, men det kom att innehålla många framgångar.

Tack vare sitt stora kemiintresse valde Arne Tiselius en forskarkarriär. Hans forskning räddade liv när han bidrog till att fler människor kunde få blodtransfusioner under andra världskriget. Den verksamhet som Arne Tiselius byggde upp lade grunden till Pharmacia.

Ibland i debatten ställs det upp en motsättning mellan grundforskning på universitet och å andra sidan mer industrinära forskning för näringslivets behov. Men tro mig, vi behöver både och. De stora industriföretagen och de stora universiteten har vuxit upp i symbios. Volvo och SKF i Göteborg hade aldrig lyckats utan Chalmers. Asea och Ericsson inte utan KTH. Den framgångsrika svenska läkemedelsindustrin utan de stora medicinska universiteten. I denna anda måste svensk forskningspolitik byggas vidare. Forskning och näringsliv ska samarbeta. Så skapas innovationer.

I den forskningsproposition som jag skall lägga fram för riksdagen i höst hoppas jag ska innebära ytterligare investeringar i svensk forskning. Men mera pengar är inte allt. Kina ökar sina forskningsanslag med 20 %. Varje år. Indien utexaminerar 350 000 naturvetare och ingenjörer. Varje år. Med sådana länder kan vi aldrig mäta oss i volym. Det är inte bredden Sverige ska prioritera, utan spetsen.

Inom ett par år vill jag att vi tar första spadtaget för Nordeuropas största naturvetenskapliga forskningsanläggning, det är världens mest kraftfulla neutronkälla, ett slags gigantiskt mikroskop, som ska byggas på fälten utanför Lund. Det är en enorm investering på bortemot 20 miljarder kronor och bara bygget kommer att sluka fler byggjobb än Öresundsbron. När ESS, European Spallation Source, står klart finns alla förutsättningar att Lund och Sverige blir ett globalt naturvetenskapligt centrum, i klass med CERN i Schweiz, ni vet där de just har funnit Higgs partikel. Vi har ännu inte ens själva insett vilken enorma möjligheter svensk forskning nu står inför.

I Stockholm och Uppsala vill jag att vi skapar ett biomedicinskt spjutspetslaboratorium Science for Life Laboratory, där forskning om cancer, alzheimer och diabetes kan stå inför genombrott.

Jag vill höja ett varningens finger. Forskningsresurser ska inte fördelas efter någon jämlikhetsprincip och inte efter regionalpolitik. Forskningsanslag till

enskilda forskare måste styras till de forskare som har bäst förutsättningar att nå resultat. Det har funnits en jantelag också inom forskningspolitiken där man dragit sig för ord som elitsatsningar. Jag menar att detta är kontraproduktivt. Vi måste sälla fram de bästa forskarna och vara beredda att förse dem med ansevärd resurser.

Arne Tiselius karriär kröntes när han fick Nobelpriset 1948 för kvaliteten på sin forskning och han är med detta den svenske som senast fick kemipriset.

Vi måste få fram fler som Arne Tiselius. I framtiden ska svenska forskare inte bara dela ut nobelpriset. De ska också erövra nobelpris!

Ett av de områden som är prioriterade i svensk forskning är miljöforskning.

Om ni vänder er om ser ni Östersjön bortom parken. Det är en av de vackraste vyer man kan tänka sig.

Men den vackra ytan döljer att Östersjön är ett av världens mest förorenade inlandsvatten. Bottendöd och algbloomning är tydliga symptom på att vattnet inte är friskt. En av de viktigare orsakerna är övergödningen i jordbruket, där konstgödsel används på åkrarna. Med nederbörd och genom bäckar och åar så förs dessa kemikalier, bland annat kadmium, ut i Östersjön på många platser i vårt land. Regeringen tog beslut om att avskaffa skatten på konstgödsel 2009.

Klimatfrågan är den viktigaste miljöfrågan, att få ned koldioxidutsläppen. Men jag ska vara ärlig och självkritisk och säga att Sverige har försummat andra miljöfrågor på senare år. Inte heller vi i Folkpartiet har gett miljöfrågorna tillräcklig uppmärksamhet. Skogen är naturligtvis en viktig ekonomisk tillgång, men reglerna måste skärpas för att undvika skövling. Jag var motståndare till biltullarna när de infördes i Stockholm, men ska erkänna att biltullar i storstäder visst kan vara en lämplig miljöåtgärd. Och en skatt på kadmium borde återinföras.

Det är hög tid att den svenska miljödebatten lyfter fler frågor än enbart klimatfrågan.

Vad jag vet finns det inget annat land på jorden som på samma sätt som vi lyckats kombinera gemensam finansiering av skola, vård och omsorg med en så

hög grad av valfrihet. Vi är föregångare.

Grunden för denna valfrihet är att det finns många aktörer som är beredda att erbjuda olika tjänster. Diskussionen om välfärdsföretag ska få gå med vinst eller inte är rent ointellektuell. Ingen är väl beredd att driva ett företag om det är förbjudet att gå med vinst, om det enbart är tillåtet att gå med förlust. Då skulle det självfallet inte finnas några välfärdsföretag. Det är ju det som vänsterpartiet och LO egentligen vill. De vill i praktiken förbjuda valfriheten.

Samtidigt ska vi vara aktsamma med skattepengarna. När fler får möjlighet att erbjuda välfärd ökar behoven av kontroll och kvalitetsuppföljning. Möjligheten att tjäna pengar också inom välfärden är en viktig drivkraft för utveckling och nytänkande, men kan också leda till ett kortsiktigt beteende som kan gå ut över långsiktig kvalitetsuppbyggnad. Vi ska inte vara naiva.

Därför har regeringen på skolans område infört Statens skolinspektion med skarpa sanktionsmöjligheter. Kanske måste befogenheterna ytterligare skärpas. Beslut finns nu att också inrätta en statlig socialinspektion. Vi måste alltid vara beredda att justera regler för tillstånd, tillsyn och sanktioner.

Kombinationen av individuell valfrihet, att vi drar nytta av marknadsekonomin mekanismer och en solidarisk finansiering av välfärdssektorn är socialliberalism i praktiken.

Men till dem som vill stoppa enskilda medborgare från att välja skola eller doktor har jag ett tydligt besked – valfriheten är här för att stanna!

Jag läste nyligen en intervju med några gymnasieelever i en tidning. De var kritiska mot de skolreformer som nu genomförs. De tyckte att det blivit högre krav, de var tvungna att jobba hårdare i skolan och plugga mer. Mitt svar är; ja, det har det blivit. Och det har varit meningen. Det var själva avsikten med reformerna.

Denna mandatperiod genomgår svensk skola de största förändringarna på generationer. Det är en total omläggning av svensk skolpolitik. Nya läroplaner, nya betygssystem, tidigare betyg, ny skollag, ny lärarutbildning för att nämna några av alla reformer.

Men det kommer att ta tid innan omläggningen syns i förbättrade skolresultat. Skolundervisning är inte automatik eller mekanik, det är processer mellan människor. De förändras inte över en natt för att riksdagen fattar beslut. Men jag vill också säga att de beslut vi hittills har fattat är bara början. Det behövs fler reformer.

En av de riktigt stora frågorna som måste upp på bordet och diskuteras är kommunaliseringen av skolan. Jag menar att kommunaliseringen har varit olycklig. Resurserna till skolan varierar kraftigt mellan olika kommuner. Ansvarsförhållandena blir oklara mellan stat och kommun. Ytterligare ett skäl handlar om läraryrkets status och attraktionskraft. Just läraryrket har drabbats extra hårt av kommunaliseringen.

Den som drev igenom kommunaliseringen var dåvarande skolministern Göran Person. Han skriver i sin bok ”Min väg, mina val” att sänkt status för läraryrket var en utveckling som han förutsåg när skolan kommunaliserades; ”Jag är övertygad om att jag resonerade rätt, även om jag samtidigt insåg varför lärarna gjorde sådant motstånd. Den statliga kopplingen gav dem en högre status i förhållande till andra kommunanställda. Jag förstod deras motstånd, men det gamla systemet var dödsdömt.”

Citatet är egentligen otroligt. Sveriges beslutsfattare går med öppna ögon in för en reform som medvetet sänker läraryrkets status. De som fattade beslutet om kommunaliseringen av skolan begick ett stort misstag. Att de insåg att de därmed skulle sänka det svenska läraryrket gör inte deras ansvar mindre.

Under nästa mandatperiod borde den svenska skolan återförstatligas.

Vänsterpartiet kräver att Sverige ska ta bort de finanspolitiska regelverken – de som hindrar oss att likt Sydeuropa leva över våra tillgångar. Resten av Europa drar nu slutsatsen att man ska införa regler av svensk typ för att förhindra fler skuldkriser. Vad gör då det svenska Vänsterpartiet och Jonas Sjöstedt? Jo, man tittar sig om i Europa och ser om man hittar någon förebild. Eftersom förebilderna inte längre finns i Östeuropa, så måste man leta på andra håll. Och nu har man hittat sitt modelland, Grekland. Människor lever på bidrag istället för arbete, incitamenten att arbeta vitt är svaga, statens utgifter överstiger kraftigt inkomsterna och inga besvärande regler som säger att man inte får låna till utgifterna. Vänsterpartiets politik rakt igenom.

Lägg därtill miljöpartiets ekonomiska politik; de vill att vi ska jobba mindre, sex timmar om dagen i stället för åtta, så att säga en omvänd arbetslinje, de vill kraftigt höja beskattningen på allt som skapar ekonomisk tillväxt, de vill att vi snabbavvecklar nästan hälften av vår el-produktion.

Båda dessa partier förespråkar var för sig en stollig ekonomisk politik. Sätt de i samma regering och Sverige skulle föras till ett ekonomiskt haveri. Det finns bara ett råd att ge till svenska folket – håll dessa partier långt borta från regeringsansvaret!

Folkpartiets speciella uppgift i svensk politik är att stå för liberala värderingar även när de inte är på modet. Vi sticker inte upp vårt blöta finger i luften för att känna efter vad vi ska tycka i olika frågor. Vindar vänder. Många skulle säkert invända mot idén att 2012 tala för europeiskt samarbete, för ny kärnkraft, för invandring eller för avskaffad värnskatt.

Men politik är att våga stå fast när det blåser.

Vi måste ju tyvärr erkänna att 1900-talet kom i stor utsträckning att präglas av olika varianter av socialistiska idéer. Halva världen var socialistisk och i Sverige styrde Socialdemokraterna med stöd av kommunisterna under årtionde efter årtionde.

Men det blåser nya vindar. Efterfrågan på individualism och tolerans ökar. Kollektivismens tid är förbi. Globaliseringen kräver ökad dynamik av oss. Men ökad dynamik kräver samtidigt ökad trygghet.

1900-talet tillhörde socialismen. Men 2000-talet tillhör socialliberalismen.

Tack för att ni har lyssnat.

Taggar

2010-tal, 2012, Almedalen, Folkpartiet Liberalerna, Liberalerna, Man, Politiska tal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/jan-bjorklund-almedalstal-2012>